ALEXANDRU LABRIOR'S VIEWS UPON THE ORTOGRAPHIC SYSTEM DURING THE 19TH CENTURY

Anca-Diana Bibiri
Scientific Researcher, "Al. Ioan Cuza" University of Iași

Abstract:In this study there are presented the considerations about the Romanian ortographic system, in Alexandru Lambrior works about this subject that was very debated in the XIXth century. As a progressive spirit, deep anchored in the reality, Alexandru Lambrior opts for a simple spelling based on temperate phonetism; this could be achieved by removing from the literary language of those special personal and local utterance and the living dialectal forms. A forerunner of the current spelling, he considered the Wallachian dialect, concentrated around the capital, more archaic, is more conservative and emphasize the importance of it in the further development of the Romanian language.

Keywords:ortographic system, Romanian language, cyrilic alphabet, latin alphabet, XIXth century

Starea ortografiei la 1881 era controversată din cauza prea multor sisteme propuse spre a fi adoptate și a prea multor oameni de știință care inventau un sistem propriu, dar care nu avea aplicabilitate la nivelul întregii țări. Așa cum aprecia și Hugo Schuchardt: „Românii comit o dublă greșeală plângându-e că străinii se ocupă prea puțin de limba lor, căci ei înșiși fac apropierea de acest studiu grea și neplăcută. Ceea ce ne supără este ortografia română. Mai înainte, la români, scrierea chirilică era stăpâna absolută până ce unii începură a susține că o națiune de origine latină nu trebuie să se servească decât de caractere latine. Întrucât aceasta este o chestiune de decor, n-avem nimic de zis afară numai că, dacaă scrierea latină e cea mai bună pentru a prezenta limba română, oare atunci de ce românii sunt de atâta timp în dezacord asupra modului de a o întrebuința. După respingerea alafabetului chirilic, care altmintrelea se apără vitejește, neretrăgându-se decât literă cu literă, trebuiau să găsească un singur sistem ortografic în loc de atâtea sisteme câți scriitori sunt"[1].

Dar să observăm care era contextul, starea de spirit în problema ortografiei în ultimele decenii ale secolului al XIX-lea. Discuțiile în această privință sunt mult mai vechi, începând cu gramatica semnată de Gheorghe Șincai și Samuil Micu Klein, *Elemanta linguae daco-romane sive valachicae* (1780) și nu s-au terminat nici astăzi, fiind mereu o problemeă disputată în cercurile lingvistice și în forurile decizionale (Academia Română), vizibilă fiind lipsa unei unități a părerilor. După patru secole de scriere cu caractere chirilice, se dorea reducerea semnelor grafice chirilice care îngreunau scrierea și cărora nu le corespundeau realitatea fonetică românească, astfel încât se impunea reluarea alfabetului latin.

Între 1836 și 1839, I. Heliade-Rădulescu alcătuiește un alffabet alcătuit din litere chirilice amestecate cu cele latine, un alfabet tranzitoriu care va fi folosit în epocă. Primul număr al

[1] Hugo Schuchardt, *Despre ortografia limbii romîne*, în „Columna lui Traian", 1873 (studiu reprodus din revista „Romania", II, 1873).

BDD-V5170 © 2018 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 19:54:04 UTC)

„Curierului de ambe sexe“ apare scris în întregime cu caractere latine, Heliade fiind primul care renunță la chirilice în 1844. Și în Transilvania, Timotei Cipariu folosește în 1847, în „Organul Național“, alfabetul latin, la fel și „Gazeta Transilvaniei“ din 1850. Dar, la 1860 mai aflăm o revistă care folosește „alfabetul civil “ (sau alfabetul mixt, în care literele chirilice erau amestecate cu cele latine), tot în Transilvania, *Foaie pentru minte, inimă și literatură.*

Introducerea oficială a scrierii cu litere latine se realizează abia în 1860, dar din 1840 și până atunci s-au manifestat „două direcții fundamentale în teoria și practice dinamicii limbii de cultură rimânești: direcția purist ă (reprezentată prin variantele latinism, italienism și analogism, identificabile după caracterul preponderent al bazei de evoluție propuse de reprezentanții lor) și direcția național-populară (reprezentată îndeosebi de scriitori grupați la „Dacia literară“, „Propoășirea“, „România literară“ și „Convorbiri literare“, dar și de unii oameni de cultură transilvăneni, oponenți ai latiniștilor)“[2].

Reprezentanții direcției latiniste au fost transilvănenii Samuil Micu Klein, Gheorghe Șincai, Petru Maior, Timotei Cipariu, A. T. Laurian care, prin introducerea grafiei latine, doreau să demonstreze latinitatea limbii române, iar principiul de bază al ortografiei românești să fie principiul etimologic. În acest sens, T. Cipariu afirma: „Fiindcă fundamentul a toată ortografia e unitatea l i m b e i, care nu se poate altmentea statori decât prin urmarea formelor genuine primitive și lepădarea celor secundare spurie din limbă, deci până când încă niciun dialect român nu a luat preopnderență asupra a toată limba, întâiul postulat spre câștigarea acestei u n i t ă ț i este a determina strâns formele genuine ale limbei, atât în respectul eufonic, cât și gramatic-etimologic, și în scriere a le urma strîns“[3].

Latiniștii pledează pentru menținerea celor 20 de litere ale alfabetului latin, reprezentând sunetele de bază, urmând ca celelalte: *ă, î, ș, ț, che, chi, ghe, ghi*, să fie considerate derivate, născute pe teritoriul românesc. Principiul fonetic al ortografiei, consideră ei, „bun poate și rațional pentru o limbă primitivă“, nu este potrivit pentru limba română, limbă „derivată“, unde „nu poate aduce decât confuzie și întunerec“, fiindcă ar „întuneca cu totul gramatica limbei, de a o lipsi orce lumină a filozofiei, de a rupe cele mai prețioase relațiuni cu limbele sorori, de a scinde limba română, și prin aceasta națiunea, în atâtea limbe câte pronunții variate se aud“[4]. Astfel, latiniștii consideră că scrierea trebuie să se apropie cât mai mult de formele primitive ale latinei, la formele clasice ale acesteia. Dacă Samuil Micu, Gheorghe Șincai, A.T. Laurian credeau că limba noastră derivă din latina clasică, Petru Maior considera că aceasta este urmașa latinei populare, deși în scrierile sale a apelat la latina clasică. Unitatea limbii, în concepția lor, nu se putea realiza decât prin etimologism, iar pronunțarea nu era acceptată, deoarece aceasta variază de la o generație la alta, de la o regiune la alta și chiar de la un individ la altul.

Italienismul era reprezentat de I. Heliade-Rădulescu, care, până la 1840, pleda pentru ca fiecărui sunet să îi corespundă o slovă, așadar pe un fonetism bazat pe un fonetism apropiat de tradiția literară, dar după această dată și-a schimbat oarecum concepțiile și dorea o normare a limbii noastre după cea italiană, considerându-le pe cele două dialecte ale aceleiași limbi și nicidecum două limi diferite. Alți reprezentanți ai acestui curent erau și Gheorghe Asachi, I.P. Negulici, N. Rucăreanu.

Analogismul are drept reprezentant pe Aron Pumnul, care pledează pentru o limbă ușoară, fixată în cuvinte și forme, în acest sens afirmând: „scrie cum vorbești, însă vorbește, scrie

[2] P. Zugun, *Direcții și tendințe în dezvoltarea limbii române de cultură în perioada 1840-1880*, în *Prelegeri de limba română*, Editura Universității „Al. I. Cuza“, Iași, 1984, p.330.
[3] Timotei Cipariu, *Elemente de limba română după dialecte și monmumente vechi*, Blasiu, 1854, p. 83.
[4] T. Cipariu, *Gramatica*, I, *Analitica*, Prefatione, p. XXII.

BDD-V5170 © 2018 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 19:54:04 UTC)

și formează fiecare cuvânt așa cum să fie regulariu, ușor de rostit și dulce sunătoriu". A. Pumnul încerca românizarea neologismelor supunându-le unor reguli fonetice sau apela la cuvinde de mult timp dispărute din limba română, de exemplu, propune *limbămînt* pentru *lingvistică* după analogia lui *jurămînt*, *ocupăciune* prin analogie cu *rugăciune.*

Direcția național-populară (numită și națională, tradiționalistă și istorică și popular-estetică) s-a constituit treptat, începând cuu 1840, ca reacție împotriva direcției puriste, precum și împotriva tendinței franțuziste și a celei germanizante. A avut caracter polemic accentuat, o foarte largă audiență, precum și o dominare întinsă în timp. Această direcție continua și dezvolta principiile juste ale lui Ion Heliade Rădulescu, de până la 1840, propunând un principiu fonetic în ortografie prin care se cerea crearea unior semne noi care nu existau în alfabetul fonetic, dar care corespundeau cu realitățile fonetice ale evoluției limbii noatre în momentul respectiv. Încă de la 1840, Mihail Kogălniceanu pleda pentru unitatea limbii naționale, țelul fiind „realizația dorinței ca românii să aibă o limbă și o literatură pentru toți"[5].

Unul dintre cei mai înfocați reprezentanți ai acestei direcții a fost Titu Maiorescu, care, pe lângă lupta împotriva „beției de cuvinte" și a „formelor fără fond", în lucrarea sa, *Despre scrierea limbei române* (1866) promova principiul fonetic în scrierea cu litere latine a limbii noastre. Acesta este însușit de foarte mulți filologi și scriitori grupați în jurul revistelor „Convorbiri literare" și „România literară" printre care amintim pe V. Alecsandri, M. Kogălniceanu, C. Negruzzi, Alecu Russo, M. Eminescu, Al. Lambrior, Iacob Negruzzi. Și Al. Odobescu pledează pentru o limbă bazată pe literatura populară și pe moștenirea de veacuri a poporului român: „Să nu sperăm încă niciodată, și chiar să nu voim, a șterge urmele înrâurirei primitive, căci atunci putea zice că, împreună cu dânsa, va dispărea și originalitatea sa de limbă neolatină formată sub o influență diferită de acelea ce au predomnit la formarea limbilor neolatine din occident, surorile ei"[6].

Apărute concomitent, cele două direcții își dispută supremația pe tărâmul ortografiei române, astfel încât această luptă „era o înfruntare („războiul limbilor", s-a spus în epocă) între raționalismul filozofic și lingvistic al veacului al XVIII-lea și ideologia romantismului și realismului secolului al XIX-lea, și victoria orientărilor noi a fost un proces firesc"[7].

Titu Maiorescu nu este de acord cu faptul că Academia dă decrete despre modul în care trebuie să se scrie și să se vorbească „în contra uzului comun" și se declară împotriva îndreptarului ortografic emis de minitrul Instrucției Publice din acea vreme, Ch. Tell (1871), mai ales că din comisia care a elaborat acest îndreptar nu făcea parte niciun lingvist sau vreo autoritate științifică în domeniu.

Deși merge pe linia fonetismului, Titu Maoirescu face câteva observații particulare, de exemplu, consideră sunetul *î* ca find o umbrire a lui *ă* și, prin urmare, nevrednic de a fi notat printr-un semn distinct, susținând că acesta nu exista în vechea limbă românească, în dialectul aromân și nici în graiul bătrânilor din Transilvania. În Raportul său către Academie din 1880 propune câteva reguli: să se scrie *ss* pentru evitarea confuziei între două înțelesuri diferite (massă – *la masse* și masă – *la table*; cassă – *la caisse* și casă – la maison) sau să se noteze *z* prin *d'* când provine din *d+i, sci* să se scrie pentru *șt* (*cinosci, românesci*). Asupra acestor reguli revine într-un nou Raport din 1904 (când se renunță la toate inconsecvențele de mai înainte), înaintat

[5] M. Kogălniceanu, *Introducție,* în „Dacia literară", 1830, p.6.
[6] În „Revista Română pentru Științe, Litere și Arte", II, 1962, p. 111-116.
[7] Petru Zugun, *Art. Cit.*, p.356.

BDD-V5170 © 2018 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 19:54:04 UTC)

Academiei, în care recunoştea că ortografia aprobată în 1880 era „întemeiată pe un fonetism temperat de necesităţi etimologice“[8].

Unul dintre combatanţii lui Titu Maiorescu a fost lingvistul ieşean Alexandru Lambrior, care şi-a expus părerile asupra sitemului ortografic existent în limba română în secolul al XIX-lea. Obsevaţiile sale se referă în special la Raportul către Academia Romînă, elaborat de Titu Maiorescu privind sistemul ortografic adoptat în 1880.

Alexandru Lambrior optează pentru ortografia simplă, bazată pe un fonetism temperat care nu se putea realiza decât prin înlăturarea din limba literară a „deosebitelor rostiri personale şi locale prin tradiţia literară şi prin formele dialectale vii, cele mai apropiate de dânsa“[9]. Astfel, consideră că, deşi moldovenii rostesc cuvintele în graiul lor popular, palatalizând labialele (*k'icior, k'iatră, k'ept*), ei scriu întotdeauna formele lor literare ale acestora (*picior, piatră, piept*) sau alte rostiri regionale, dar ei respectă tradiţia literară care se perpetuează prin şcoală; iar forma regională de persoana a II-a singular a auxiliaului perfectului compus este *o*, numai pentru plural s-a păstrat *au*, iar acest fapt s-a petrecut fără gânduri etimologice, ci numai dintr-un simţ de estetică a limbii, care a dus la diferenţierea formelor gramaticale după funcţiile ce le îndeplinesc. Deşi originar din Moldova, Alexandru Lambrior consideră că dialectul muntenesc, concentrat în jurul capitalei Bucureşti, mult mai arhaic, este mai conservator şi îi subliniază importanţa n evoluţia viitoare a limbii române, apreciind faptul că vorbirea bucureşteană „are calităţi din punctul nostru de vedere“.

Datorită faptului că Alexandru Lambrior se raporta la limba poporului în stabilirea unor legi de ortografie, Iorgu Iordan aprecia că lingvistul ieşean „se bazează la alcătuirea ortografiei pe tradiţie (adică pe limba veche) şi pe formele dialectale cele mai apropiate de tradiţie“[10].

În vederea unităţii limbii române literare este necesară curăţarea părţii felxionare de „năvălărirea rostirilor provinciale, locale şi personale“, iar pentru acest lucru Alexandru Lambrior – prin prisma experienţei căpătate ca profesor (de la 16 septembrie 1874 până la 19 februarie 1875 este profesor de istorie la Liceul din Iaşi – Liceul Naţional[11], – după ce, de la 1 octombrie 1874 era numit şi profesor de limba română la clasele superioare ale aceluiaşi liceu) – subliniază necesitatea învăţământului pentru buna însuşire a abilităţilor de vorbire şi scriere, căci „vor fi mulţi cei ce citesc şi scriu, de accea ea (ortografia) trebue învăţată în şcoală şi teoretic şi practic[12]“. În opinia sa chestiunile ortografice trebuie „regulate cu autoritate“ şi apoi învăţate în şcoli pentru a se putea ieşi din haosulîn care se afla ea la momentul respectiv.

Intrând în amănunt, în miezul problemei, Alexandru Lambrior face observaţii pertinente în privinţa ortografiei româneşti şi consideră că orice limbă cu sintaxă dezvoltată nu trebuie să fugă de omonime ca *masă* (fr. *table*) şi *masă* (fr. *masse*), condamnând folosirea grafiei cu *ss* în cuvinte ca *massă, cassă, rassă*. Uneori pot exist trei sensuri şi atunci ar trebui să avem câte o distincţie ortografică pentru fiecare formă, ceea ce nu este posibil: *rasă* (specie), *rasă* (haină călugărească), *rasă* (a rade); sau *vie* (*vigne*), *vie* (*vive*), *vie* (*qu'il vienne*), concluzionând că trebuie scrise *rasă, masă, casă* „oricare le-ar fi înţelesul“. Consideră că ortografia românească nu trebuie să se supună la toate procedurile la cre recurg celelalte limbi, ci să îşi urmeze propriul

[8] Titu Maiorescu, *Două rapoarte cetite în Academia Română asupra ortografiei (1880-1904)*, în *Critice*, Editura Albatros, Bucureşti, 1998, p. 214.
[9] A. Lambrior, *Cestiunea ortografică. Observările d-lui A. Lambrior*, în „Convorbiri Literare“, XIV (1880-1881), p. 75.
[10] Iorgu Iordan, *Alexandru Lambrior*, în „Cum vorbim“, I, Nr. 5, 1949, p. 11.
[11] *** *De la Academia Mihăileană la Liceul Naţional, 100 de ani, 1835-1935*, Iaşi, 1936, p. 401.
[12] Iorgu Iordan, op. cit., p.11.

BDD-V5170 © 2018 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 19:54:04 UTC)

sistem fonetic. Aduce în discuție faptul că *s* și *z* „nu e numai o nuanță de pronunțare, ci sunt două sunete total diferite, așa cum sunt *c* și *g*“. A susținut ideea scrierii cu *z* în cuvinte de origine străină în care se scrie u *s*, pe temeiul că se aude *z* („în limba de unde le împrumutăm, un *s* între două vocale se citește *z*“[13]) și, prin urmare, nu se face nico conxcesie fonetismului; dă exemple ca nazal, cauză, compoziție, dispoziție. Ar fi mult mai complicat pentru ortografia românească dacă s-are respecta ortografia limbii din care se preia împrumutul, iar ceasta nici nu o pretinde etimologismul. Această regulă va fi adoptată mult mai târziu în evoluția ortografiei românești.

De asemenea, nu admite scrierea cu dz sau d pentru z numai „ca să păstrăm pe d, fiindcă el se află și în latinește“ și respinge scrierea *é, ó* pentru diftongii *ea, oa*, pentru că și tradiția scrierii, dar și rostirea marei majorități a neamului românesc ne îndeamnă să le scriem oa și ea (ironizează înalta probă științifică oficială de care dă dovadă Academia cînd precizează că se va scrie *mergea, făcea*, fiindcă imperfectul vine de la infinitiv prin adăugirea unui *a*[14]).

La fel, respinge scrierea sce, sci pentru ște, ști, pentru că există această rostire încă de pe vremea strămoșilor noștri, ea nu duce la confuzii și nici nu este locală sau provincială, ci este caracteristică firii limbii noastre și „nu voim să stropșim în scris firea limbei noastre și nici să desfacem cele făcute cel puțin cu 1200 de ani peste noi trecuți“[15]. Consideră că toate aceste reguli ajută la învățarea cu ușurință a scisului și în același timp îi atrage pe doritori spre a învăța în conformitate cu tradiția literară.

În ceea ce privește sunetele *î* și *â* , Alexandru Lambrior îl critică pe Titu Maiorescu și pe ceilalți membri ai Comisiei, considerând că un alfabet e cu atât mai bun cu cât înfățișează mai complet sunetele esențiale ale unei limbi. Despre alfabet menționează că acesta este superior dacă are semne puține și, prin urmare, acela este cel latin la care noi am revenit după ce l-am părăsit pe cel chirilic, cu mult prea multe slove și greu de întrebuințat. Crede cu tărie că românii au scris înaintea alfabetului chirilic fie cu caractere latine, fie cu caractere grecești, deci limba secolului său are o adâncă tradiție care trebuie urmată, deoarece acesta reliefează modul deosebit al limbii române. Strămoșii noștri, deși aveau îndeletniciri pastorale, aveau și populație care locuia la orașe, așa încât limba noastră „nu s-a putut să fie părăsită de condeiu, să buicească sălbatec sute de ani și să se reducă la formele simple și puține ale vieții ciobănești“[16]. Ca dovadă a celor afirmate, aduce exemple ale îndeletnicirilor printre români, acelea de scribi și cărturari prin prezența în limbă a cuvintelor de origine latină: *a scrie* < *scribere, carte* < *charta, învățare* < *invitiare*. Mai înainte, V. Alecsandri și N. Quintescu consideră că semnul *î* notează existența unui sunet real în limba română (propun scrirea cu *în*: *început, îndată* și nu *in*: *inceput, indată*). Alexandru Lambrior critică argumentul comisiei atunci când aceasta aduce drept exempledin alte limbi străine, care nu notează sunetele î sau â: limba germană nu-l notează pe *ă* în *Muter, Vater*, sau limba franceză, care nu notează special nazala; dar aceste limbi aduse în discuție aveau deja un sistem fonetic bine definit și o bogată literatură.

Propune ca model „minunata Biblie tipărită și tălmăcită la București la 1688“, căci aceasta apăruse din necesitatea „luminării celor din casă ai bisericei noroade, Românilor, Moldovenilor și Ungro-Vlahilor“, iar de la introducerea ei și până la adoptarea alfabetului latin orice carte tipărită adoptase ortografia acestei Biblii. De aici rezultă ideea răspândirii culturii în popor, pentru că toți trebuie să aibă acces la învățământ, dar acest lucru trebuie să se realizeze fără a schimonosi limba.

[13] Al. Lambrior, *Îndreptariu*, în „Convorbiri literare“, XV, nr. 7, Iași, 1881, p. 388.
[14] *Ibidem.*
[15] A. Lambrior, *Cestiunea ortografică*, p. 76.
[16] A. Lambrior, *Îndreptariu*, p. 126.

BDD-V5170 © 2018 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 19:54:04 UTC)

Consideră factorul timp drept unul foarte important în stabilirea normelor ortografice și consideră că, dacă în limbile cu o literatură bogată, schimbarea ortografiei sau punerea ei în acord cu știința timpului nu se poate face deodată, ci „pe-ncetul", noi „nu putem fi împiedicați de asemenea considerații căci suntem la începutul literaturei și pe drumul de a ne regula ortografia"[17].

Criticile pe care le aduce Alexandru Lambrior Academiei Române sunt îndreptățite, deoarece ea a dus la dezorientare în ceea ce privește ortografia românească; în loc să limpezească chestiunea, prin hotărârea din 1869 de a adopta, pentru publicațiile sale, un mod de scriere bazat pe principiul etimologismului, mai tare accentuase această problemă. În 1879 se revizuiesc normele ortografice, orientându-se spre un fonetism „temperat de necesități etimologice".

Părerile emise de Alexandru Lambrior sunt pertinente și valabile și astăzi. El considera că ei care vor duce lupta împotriva fonetismului exagerat vor fi intelectualii, care nu vor accepta orice formă dialectală: „nu un etimologism pedantic și foarte nesigur de sine trebuie să fie făul fonetismului, ci, pe lângă tradiție și formele dialectale apropiate de dânsa, estetica limbii, nu atât ca eufonie (care cum știm este foarte relativă), cât ca stăduința de a nu lăsa să dispară formele amenințate de pieire, căci ele lipsesc limba de putința variațiunii"[18].

Spirit progresist, cu un adânc simț al realității, plin de pragmatism, Alexandru Lambrior este actual prin considerațiile asupra sistemuui ortografic și, dacă s-ar fi ținut cont de ele și ar fi fost aplicate încă de la publicarea acestora, sistemul ortografic românesc nu ar fi „rătăcit" încă mulți ani până la definitivarea lui.

Aprecierile asupra acestor păreri nu ntârzie să apară și concepțiile sale vor fi folosite de urmașii săi, care s-au ocupat de chestiunea ortografiei românești, prolemă care îi preocupă permanent pe specialiștii domeniului și, datorită diferitelor concepții, se intervine mereu în acest sistem, propunându-se și adoptându-se noi și noi norme sau revenindu-se la cele anterioare, în funcție de abordările oamenilor de știință și de uzul limbii.

Pe bazaobservațiilorasupra sistemului ortografic românesc propuse de Alexandru Lambrior, urmașul său neogramatic, filologul H. Tiktin – călăuzit de principiul lui R. de Raumer (*Gesammelte sprachwissenschaftliche Schriften*), „Pune scrierea ta și pronunțarea ta în armoie una cu alta" – a încercat să dea un sistem ortografic cât mai aproape de realitățile limbii române din acele timpuri. În acest sens H. Tiktin a a preciat contribuția lui Alexandru Lambrior în domeniul ortografiei: „Dintre reprezentanții acestei generațiuni, cel mai valoros campion al școlii fonetiste este Alexandru Lambrior, care atât în scrierile sale științifice, cât și de la catedra profesorală a propeveduit neobosit fonetismul, netulburat de considerațiuni etimologice și care, desigur, ar fi ajuns a aduce soluțiunea definitivă a problemei ortografiei române dacă moartea nu l-ar fi răpit științei fără vreme, în mijlocul unei activități îndreptate înspre acest țel. Uniți în toate punctele esențiale cu vederile răposatului nostru amic, noi prin lucrarea de față nu facem altceva decât a continua și a săvârși, deși după un plan diferit, opera începută de el prin șirul de articole apărut în vol. XV al «Convorbirilor literare» sub titlu de *Îndreptariu*[19]".

Sistemul ortografic românesc a fost supus multor transformări începând cu un nou set de reguli în 1904, dar acestea nu vor fi aplicate decât în administrație și școli, urmând ca scrierea să fie influențată de atitudini subiective; o altă revizuire a problemelor ortografice s-a făcut în 1932 cu intenția de a aduce îmbunătățiri sistemului, dar nici aceasta nu a avut autoritatea necesară

[17] A. Lambrior, *Cestiunea ortografică*, p.77-78.
[18] Al. Lambrior, *Cestiunea ortografică*, p. 75.
[19] *Călăuza ortografică*, în „Arhiva", Iași, I, 1889, p. 19; vezi și H. Tiktin, *Manual de ortografie romînă*, Iași, 1889, p. 3.

BDD-V5170 © 2018 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 19:54:04 UTC)

pentru a se impune; îmbunătățiri ale sistemului ortografic se realizează în 1953 (cu modificare în 1965), când Institutul de Lingvistică din București a elaborat reguli și norme noi, pornindu-se de la principiul că „limba scrisă trebuie să redea științific, simplu și clar limba vorbită. S-a luat ca bază pronunțarea literară, folosindu-se în acest scop cele mai bune tradiții ale scrisului nostru literar“[20]; alte modificări şi norme ortografice au fost stabilite în 1965, apoi, ultima în 1993[21], toate aceste reforme ortografice continuând linia impusă la 1881 (prima ortografie oficială votată de Societatea Academiă Română, devenită ulterior Academia Română), dând întâietate principiului fonetic (care nu este unul absolut) care s-a îmbinat cu alte principii: morfologic, etimologic sau tradițional-istoric, sintactic, simbolic, distribuțional.

Dar prin faptul că limba este într-o continuă prefacere, îmbogățire și devenire, normele ortografice nu sunt imuabile și, prin urmare, acestea se schimbă, adaptându-se pronunțării inovatoare și cerințelor moderne ale societății românești aflată într-o continuă metamorfozare.

BIBLIOGRAPHY

Alexandru Lambrior, *Cestiunea ortografică. Observările d-lui A. Lambrior*, în „Convorbiri literare“, XIV (1880), nr. 2.

Alexandru Lambrior, *Îndreptariu*, în „Convorbiri literare“, XV (1881), nr. 7, Iași.

D. Macrea, *Ortografia limbii române la o sută de ani de la introducerea alfabetului latin*, în „Cercetări de lingvistică“, IV (1959), nr. 1-2.

Iorgu Iordan, *Alexandru Lambrior*, în „Cum vorbim“, I, Nr. 5, 1949.

T. Maiorescu, *Două rapoarte cetite în Academia Română asupra ortografiei* (1880-1904), în *Critice*, Editura Albatros, București, 1998.

Hugo Schuchardt, *Despre ortografia limbii române*, în „Columna lui Traian“, 1973.

Camelia Stan, *Ortografia şi ortoepia (secolele al XIX-lea − al XX-lea)*, în: Gh. Chivu (coord.), *Tratatul de istorie a limbii române,* vol. III, 2011, ms.

H. Tiktin, *Manual de ortografie română*, Iași, 1889.

*** *De la Academia Mihăileană la Liceul Național, 100 de ani, 1835-1935*, Iași, 1936.

[20] D. Macrea, *Ortografia limbii române la o sută de ani de la introducerea alfabetului latin*, în „Cercetări de lingvistică“, IV (1959), nr. 1-2, p. 27.

[21] Camelia Stan, *Ortografia şi ortoepia (secolele al XIX-lea − al XX-lea)*, în: Gh. Chivu (coord.), *Tratatul de istorie a limbii române,* vol. III, 2011, ms.

BDD-V5170 © 2018 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 19:54:04 UTC)